

IAK Wet opleggen betalingsregeling door de civiele rechter

1. Wat is de aanleiding?

In het regeerakkoord 2017-2021 was opgenomen dat de juridische afhandeling van schulden moet worden verbeterd. Schuldeisers dienen eerst de mogelijkheden van een betalingsregeling te onderzoeken voordat zij naar de rechter gaan.¹ De achterliggende gedachte hiervan is dat schuldenaren op die manier minder snel in financiële problemen komen en dat schuldeisers hun vordering kunnen innen zonder kosten te maken.

Om uitvoering te geven aan dit regeerakkoord heeft het WODC laten onderzoeken hoe de private markt invulling geeft aan betalingsregelingen en hoe gestimuleerd kan worden dat vaker haalbare betalingsregelingen worden getroffen. Uit het rapport 'Betalingsregelingen - Bevorderen van haalbare betalingsregelingen bij private schuldeisers' komt onder meer naar voren dat, als een incassozaak voor de rechter komt, 70 tot 80 procent van de schuldenaren verstek laat gaan.² Schuldenaren die wel verschijnen, doen dit vaak met de gedachte dat zij ter zitting alsnog een betalingsregeling kunnen treffen, terwijl dit in de regel bij de behandeling van incassozaken op de rolzitting van de kantonrechter niet het geval is, alleen al om de schuldeiser daarbij lang niet altijd aanwezig is. Op grond van de huidige regels kan een schuldenaar immers alleen met instemming van de schuldeiser een openstaande schuld in termijnen voldoen (artikel 6:29 Burgerlijk Wetboek (BW)) en kan de rechter alleen met medewerking van de schuldeiser een betalingsregeling opleggen.

In de beleidsreactie op dit rapport van 18 juni 2021 heeft de toenmalige minister voor Rechtsbescherming aangegeven dat er niet wordt overgegaan tot een algemeen recht tot het treffen van betalingsregelingen.³ Tegelijkertijd kunnen passende betalingsregelingen bijdragen aan het voorkomen dat mensen (verder) in financiële problemen komen. In deze beleidsreactie is daarom aangekondigd dat het mogelijk zal worden gemaakt dat de rechter, wanneer het op grond van de redelijkheid en billijkheid niet van de schuldenaar kan worden gevergd dat hij zijn vordering in één keer betaalt, een betalingsregeling kan opleggen. Hierbij mag dan geen sprake zijn van onevenredige benadeling van de schuldeiser en dienen beide partijen zich over de regeling te kunnen uitlaten.

2. Wie zijn betrokken?

Dit wetsvoorstel raakt schuldeisers, schuldenaren, verrichters en aanbieders van buitengerechtelijke incassowerkzaamheden en de rechterlijke macht.

3. Wat is het probleem?

De rechter wordt regelmatig geconfronteerd met schuldenaren die wél willen betalen, maar op dat moment niet (in één keer) kunnen betalen. Dit kunnen bijvoorbeeld consumenten zijn die een schuld hebben bij een MKB-er of een nutsbedrijf, maar ook bedrijven onderling (business-to-business). Deze schuldenaren kunnen door omstandigheden tijdelijk in betalingsonmacht verkeren. Bijvoorbeeld door het verlies van een baan terwijl er wél perspectief is op werk of een recente grote afschrijving door een forse onverwachte uitgave waardoor er een bepaalde periode weinig liquide middelen voorhanden zijn.

De huidige wetgeving (artikel 6:29 BW) biedt geen maatwerk voor de betaling in gedeelten door schuldenaren; de schuldeiser bepaalt of, en zo ja, onder welke voorwaarden hij een betalingsregeling met de schuldenaar aangaat. Als de schuldeiser ervoor kiest om de vordering aan de rechter voor te leggen, heeft de rechter geen mogelijkheid om tegen de wil van de

¹ Zie regeerakkoord 2017-2021 Vertrouwen in de toekomst, p. 27.

² Kamerstukken II, 2019/2020, 24 515, nr. 560.

³ Kamerstukken II, 2020/21, 29 279, nr. 604.

schuldeiser een betalingsregeling op te leggen. Hij kan uitsluitend de vordering toe- of afwijzen, al dan niet gedeeltelijk.

4. Wat is het doel?

Het kunnen opleggen van een passende betalingsregeling kan bijdragen aan het voorkomen dat schuldenaren (verder) in de financiële problemen raken. De rechter wordt in staat gesteld om maatwerk te leveren en tot een passende betalingsregeling te komen waarmee alle partijen geholpen zijn: de schuldeiser krijgt waar hij recht op heeft doordat de schuld op termijn wordt voldaan en voorkomen wordt dat de schuldenaar een op dat moment niet op te brengen bedrag ineens moet betalen. De rechter dient bij zijn beslissing om een betalingsregeling op te leggen de belangen van de schuldeiser mee te wegen; er mag geen sprake zijn van onevenredige benadeling van de schuldeiser.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Een wetswijziging kan uitsluitend door de wetgever worden bewerkstelligd. Overheidsinterventie is dus geboden.

6. Wat is het beste instrument?

Artikel 6:29 BW bepaalt dat de schuldenaar zonder toestemming van de schuldeiser niet bevoegd is het verschuldigde in gedeelten te voldoen. Dit betekent dat de rechter alleen met medewerking van de schuldeiser een betalingsregeling kan opleggen. Het vereist een wetswijziging om de rechter de bevoegdheid te geven om in incassozaken betalingsregelingen op te leggen.

7. Wat zijn de gevolgen?

De verwachting is dat als rechters de mogelijkheid hebben om betalingsregelingen op te leggen, meer schuldenaren naar de rolzitting komen dan wel schriftelijk op de dagvaarding reageren waardoor het aantal verstekzaken zal dalen. Daarnaast is de verwachting dat van de mogelijkheid van het opleggen van een betalingsregeling door de rechter ook een preventieve en normerende werking uit zal uitgaan. Immers, als een schuldeiser bij de rechter alsnog geconfronteerd kan worden met het opleggen van een betalingsregeling, zal deze zich in de minnelijke fase waarschijnlijk meer inspannen om tot een betalingsregeling te komen teneinde extra kosten te voorkomen. Tot slot is een bijkomend positief effect van een dergelijke rechterlijke bevoegdheid dat het de nakoming van vonnissen kan bevorderen; de rechter heeft ruimte om maatwerk te leveren en kan meer rekening houden met de persoonlijke omstandigheden.